

Ερευνητικό πρόγραμμα Περιφέρειας Αττικής και Σχολής Αρχιτεκτόνων ΕΜΠ

Διερεύνηση στρατηγικών για τη Δικτύωση των Αστικών Παρεμβάσεων στο Μητροπολιτικό Κέντρο Αθηνών

Το αντικείμενο του ερευνητικού προγράμματος περιλαμβάνει τον προσδιορισμό, την αξιολόγηση και την προδιαγραφή ενός σύνθετου πλέγματος δράσεων που θα συμβάλλουν στη βελτίωση των συνθηκών κατοίκησης του αστικού χώρου σε στρατηγικά επιλεγμένες περιοχές του Πολεοδομικού Συγκροτήματος της Αθήνας και ειδικότερα στο Μητροπολιτικό του Κέντρο.

Σκοπός της έρευνας είναι να παρασχεθεί η δυνατότητα στην Περιφέρεια Αττικής να λαμβάνει αποφάσεις για παρεμβάσεις στο Μητροπολιτικό Κέντρο, έχοντας υπόψη:

- ένα γενικό πλαίσιο ολοκληρωμένης παρέμβασης ως προς το οποίο κάθε επιμέρους δράση θα συνέβαλλε στην υλοποίησή του,
- ένα γενικό πλαίσιο συναίνεσης βάσει του οποίου οι δράσεις θα μπορούσαν να τύχουν ευρείας αποδοχής από τους εμπλεκόμενους φορείς, καθώς και
- ένα γενικό πλαίσιο αξιολόγησης των προτεινόμενων παρεμβάσεων:
 - ως προς τη δυνατότητα εφαρμογής τους σε διαφορετικές περιπτώσεις στο ευρύτερο Μητροπολιτικό κέντρο,
 - ως προς την δυνατότητα χρηματοδότησης και υλοποίησής τους,
 - ως προς τη συνέργειά τους στην αναπτυξιακή πολιτική για το Μητροπολιτικό Κέντρο.

Με την ολοκλήρωση της Α' φάσης του προγράμματος έγινε η συγκρότηση των γενικών πλαισίων του ορισμού του όλου, της δημόσιας αποδοχής και των κριτηρίων αξιολόγησης που αναφέρεται στο επίπεδο διοίκησης της Περιφέρειας Αττικής. Η Περιφέρεια ως ενδιάμεσο επίπεδο μεταξύ του Υπουργείου και του Δήμου οριοθετεί και σημαίνει τη δικαιοδοσία της διαπερνώντας τα όρια των δήμων εντός αυτής, μέσα από λογικές συγκρότησης της περιφερειακής ενότητας.

Η βασική πρόταση της Α' Φάσης του ερευνητικού προγράμματος διατυπώνεται επιγραμματικά ως εξής:

Το είδος των αστικών παρεμβάσεων στο διοικητικό επίπεδο της Περιφέρειας προσδιορίζεται σύμφωνα με την τυπολογία των διαδημοτικών σχέσεων που αναπτύσσονται κατά τη διέλευση των αστικών διαδρομών που χαρακτηρίζουν την ενότητα της Περιφέρειας και που αναφέρονται στον πολιτισμό, στην επιχειρηματικότητα, καθώς και στο φυσικό και ιστορικό περιβάλλον.

Το συνολικό δίκτυο των στρατηγικών παρεμβάσεων εισάγει μια νέα κλίμακα διαχείρισης και παραγωγής δημόσιου χώρου, που ανταποκρίνεται στη νέα θεσμική κλίμακα του οργάνου της Περιφέρειας Αττικής.

Στο τέλος της Α' Φάσης προσδιορίζονται, περιγράφονται και τεκμηριώνονται οι καταρχάς κόμβοι του δικτύου, νευραλγικές αλληλοεξαρτώμενες παρεμβάσεις σε διαφορετικές κλίμακες και με διαφορετικό χρονικό ορίζοντα υλοποίησης (βλ. πίνακα προτεινόμενων παρεμβάσεων και τη χαρτογράφησή τους). Μελλοντικά, το δίκτυο δύναται να διεγείρει ένα πλήθος άλλων εξαρτώμενων παρεμβάσεων υπερτοπικών ή τοπικών, μικρής ή μεγάλης κλίμακας. Με τη σταδιακή πρόσθεση νέων κόμβων/παρεμβάσεων το δίκτυο θα εμπλουτίζεται πυκνούμενο και επεκτεινόμενο.

Στη Β' φάση θα δοθούν οι προδιαγραφές για τη σύνταξη προγραμμάτων αρχιτεκτονικών διαγωνισμών και μελετών βάσει των οποίων θα υλοποιηθούν τα έργα κατά προτεραιότητα.

Το παράδειγμα της συγκρότησης πλέγματος παρεμβάσεων στις περιοχές εκατέρωθεν της Ζώνης των Σταθμών Λαρίσης – Πελοποννήσου και οι στρατηγικές της αξιοποίησης των κενών:

Με αφετηρία την ανάγκη αντιμετώπισης της ζώνης του Σταθμού Λαρίσης ως εν δυνάμει ζώνη 'συρραφής' των δυο διαφορετικών περιοχών, προτείνεται η συγκρότηση ενός πλέγματος επεμβάσεων. Στο πλέγμα αυτό εντοπίζονται διαφορετικής έντασης και σημασίας σημεία σε συσχετισμό με συγκεκριμένους άξονες, έτσι ώστε μέσω της δυναμικής τους ενεργοποίησης να προκληθούν νέες συνθήκες κατοίκησης της ευρύτερης περιοχής.

Τα σημεία αυτά διαφοροποιούνται ως προς την έκταση και τον χαρακτήρα τους οργανώνοντας τύπους επεμβάσεων ανάλογα με τα χαρακτηριστικά τους. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στην ανάγκη ανάδειξης των εγκλωβισμένων στον ιστό λόφων του Ιππίου Κολωνού και Σκούζε και την διασύνδεση τους με τις πολιτιστικές ιστορικές διαδρομές της πόλης καθώς και στην απόπειρα επανένταξης των διάσπαρτων αστικών κενών στην ζωή της πόλης μέσα από την οργάνωση προϋποθέσεων για την υποδοχή συγκεκριμένων χρήσεων.

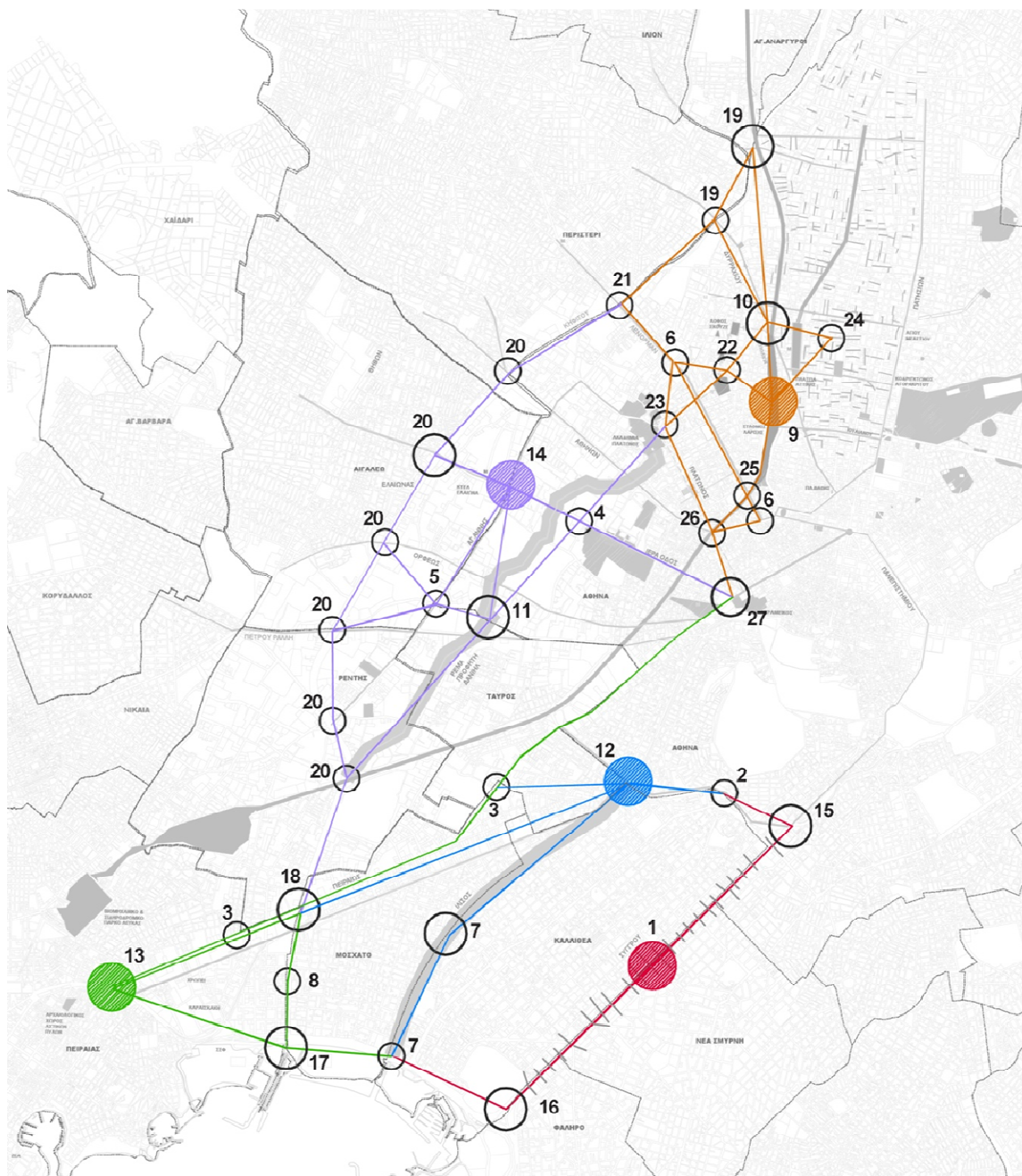
Το παράδειγμα της δικτύωσης της Ιεράς Οδού και οι στρατηγικές των αστικών συστημάτων καινοτομίας:

Η Ιερά οδός περιγράφεται όχι ως ένας ομοιογενής άξονας, αλλά ως μια ακολουθία αστικών κόμβων που τη συσχετίζουν με την ευρύτερη πόλη και διαφοροποιούνται ποιοτικά (γεωμετρικά χαρακτηριστικά, εύρος, χαρακτήρας εκατέρωθεν περιοχών, χρήσεις, ιστορική σημασία κλπ). Οι κόμβοι που αναδεικνύονται ως σημαντικοί, με προσωρινό όριο παρέμβασης τη Λ. Θηβών, είναι οι εξής: Κόμβος Ιεράς Οδού/ οδού Πειραιώς – Ιεράς οδού/Ρέματος Προφήτη Δανιήλ – Ιεράς Οδού/Αγίας Άννης – Ιεράς Οδού/Λ. Κηφισού – Ιεράς Οδού/ Λ. Θηβών.

Η μορφή παρέμβασης που προτείνεται εκκινεί από τις στρατηγικές παρεμβάσεις στους επιμέρους κόμβους, λαμβάνοντας υπόψη τις ποιοτικές διαφοροποιήσεις και τη θέση τους στο συνολικό δίκτυο. Επιχειρεί να συμπεριλάβει πέρα από το νέο αστικό σχεδιασμό, τη δημιουργία του πλαισίου για την υποδοχή μιας τυπολογίας χρήσεων, τη δημιουργία προϋποθέσεων για τη λειτουργική και χωρική διάρθρωση των εκατέρωθεν περιοχών και την παροχή κατευθύνσεων για τη βιώσιμη ανάπτυξη του περιβάλλοντος αστικού χώρου. Η αναβάθμιση του κάθε κόμβου μπορεί να ενεργοποιήσει διαδικασίες αλλαγής σε ευρύτερες περιοχές διαμέσου της δικτύωσής του με άλλους τοπικούς ή υπερτοπικούς αστικούς κόμβους.

	Έργα Α' προτεραιότητας	Εξαρτώμενα έργα Β' προτεραιότητας		Εξαρτώμενα έργα Γ' προτεραιότητας	
1	Το κομβικό σύστημα της Συγγρού (κωδ. 1)	1.1.1	Κόμβος Συγγρού -Καλλιρόης (κωδ. 15)	1.2.1	Χαμοστέρνας (κωδ. 2)
		1.1.2	Κόμβος Δέλτα Φαλήρου (κωδ. 16)		
2	Το κομβικό σύστημα του Σταθμού Λαρίσης (κωδ. 9)	2.1.1	Κόμβος Σεπολίων / γραμμές ΟΣΕ (κωδ. 10)	2.2.1	Λόφοι (Ελικών, Σκουζέ, Ιππίου Κολωνού) (κωδ. 22)
		2.1.2	Κόμβος Λένορμαν / Κωνσταντινουπόλεως (κωδ. 25)	2.2.2	Αρχαιολογικοί Χώροι (Ακαδημία Πλάτωνος, Λόφος Ιππίου Κολωνού) (κωδ. 23)
		2.1.3	Κόμβος Τρεις Γέφυρες (κωδ. 19)	2.2.3	Αστικοί Θύλακες - Αστικά Κενά (κωδ. 24)
				2.2.4	Κόμβος Κωνσταντινουπόλεως / Λεωφόρος Αθηνών (κωδ. 26)
				2.2.5	Λένορμαν (κωδ. 6)
				2.2.6	Κόμβος Εθνικής οδού/ Λένορμαν (κωδ. 21)
				2.2.7	Κόμβος Εθνικής οδού/ Δυρραχίου (κωδ. 19)
3	Κόμβος Χαμοστέρνας - Ταύρου (Πλατεία Τριών Δήμων) (κωδ. 12)	3.1.1	Ιλισός (Πράσινο Ποτάμι) (κωδ. 7)	3.2.1	Μακρά Τείχη (κωδ. 3)
				3.2.2	Χαμοστέρνας (κωδ. 2)
4	Κόμβος Ιεράς οδού / Αγίας Άννης (κωδ. 14)	4.1.1	Κόμβος Εθνικής οδού / Ιεράς οδού (κωδ. 20)	4.2.1	Ιερά οδός (κωδ. 4)
		4.1.2	Προφήτης Δανιήλ (κωδ. 11)	4.2.2	Κόμβοι Εθνικής οδού με Λεωφόρο Αθηνών, Πέτρου Ράλλη, Ορφέως, γραμμές ΟΣΕ (κωδ. 20)
				4.2.3	Αγίας Άννης (κωδ. 5)

				4.2.4	Κόμβος Ιεράς Οδού / Πειραιώς (Κεραμεικός) (κωδ. 27)
5	Κόμβος Πειραιώς / Σκυλίτση (Η Πύλη του Πειραιά) (κωδ. 13)	5.1.1	Κόμβος Πειραιώς / Κηφισού (Κηφισός – Μακρά Τείχη) (κωδ. 18)	5.2.1	Μακρά Τείχη (κωδ.3)
		5.1.2	Κόμβος Κηφισού - Παραλιακό μέτωπο (Κόμβος Σ.Ε.Φ.) (κωδ. 17)	5.2.2	Κηφισός (από τον κόμβο Πειραιώς ως τις εκβολές) (κωδ.8)

Το δίκτυο των προτεινόμενων παρεμβάσεων ιεραρχημένων ως προς τα κριτήρια αξιολόγησης